

„Idea“ a provedení

Proti starému pojetí „idejí“, jak se o nich mluví v Platónových spisech (dialogích), došlo a dochází k jistým změnám, které mají širší význam než jako pouhé adaptace. Velmi zajímavá je souvislost novějších způsobů pochopení „ideje“ s jakýmsi zásadním uvolněním vazby uskutečnění resp. provedení „ideje“ na onu ideu samu. Přestalo být samozřejmostí, že provedení ideje musí dodržovat vše, co idea rozhoduje a káže, takže každá odchylka nutně znamená poškození, znehodnocení, úpadek. Idea v sobě neobsahuje – pochopitelně jen „in nuce“ – to, k čemu vede, jako nějaký muster, který musí být co nejlépe a nejpřesněji napodoben. Idea neukazuje směr, nýbrž otvírá cesty, které vedou různými směry. V tom smyslu idea nikdy není něco, co by si stačilo, ale vždy se setkává jednak s jinými ideami, jednak s konkrétními situacemi (právě s takovými, s kterými se setkávají některé z těch druhých idejí). Idea musí být provedena – nějak provedena; ale o tom, jak bude proveden (a jak má být prováděna), nerozhoduje jen ona sama, nýbrž vždy spolu s jinými ideami, a také vždy spolu se situací, s okolnostmi, a ovšem se subjekty, které se dají do jejich služeb. Patočka zvláště ve vyšším věku často opakovaně připomínal, že člověk jako subjekt může dávat něco do pohybu, může něco začít, ale že to nikdy nemůže sám dovést do konce. Idea, dalo by se říci, dává akcím a aktivitě orientaci a směr, ale nepředstavuje přesný a do detailu provedený rozpis toho, co po onom počátku má jedno po druhém za sebou následovat. To pochopitelně souvisí s tím, že uskutečňovat to, k čemu ukazuje a vede idea, je možno jen na základě (či za předpokladu) jakéhosi „kompromisu se skutečností“, rozumí se tím skutečnost okolních podmínek, v nichž a za nichž jediné lze něco uskutečnit (uskutečňovat). Na lidské úrovni k těmto vnějším okolnostem či podmínkám náleží především situace či situovanost společenská (ve společnosti, tedy ve vztahu k druhým lidem a k určitým zvyklostem a pořádkům, jež mezi nimi panují nebo jež jsou jimi zčásti porušovány a jak, atd.). Těch aktivit, pro jejichž dokončení si jednotlivec stačí sám, je dost málo, a i ty mají většinou své společenské předpoklady, už např. jen v tom, že se určitému typu uskutečňování člověk musel od někoho naučit apod. Idea tedy sice nemůže být považována za aktivního činitele (jímž může být jen subjekt, v tomto případě člověk), ale nemůže být ani odvozována z člověka (resp. vůbec ze subjektu či od nějakého subjektu).

(Písek, 100524-1.)